

NAIUL LUI VASILE IOVU – SUFLET ȘI SPIRIT ROMÂNESC

Larisa ARSENI,
Maestru în artă, bibliotecar

„Unicitatea unui artist întotdeauna a însemnat și capacitatea acelei personalități de a fascina, de a convinge, de a emoționa, de a plăcea unor oameni foarte diferiți ca pregătire, gust, vârstă, orientare sau profesie. Vasile Iovu este tocmai o asemenea personalitate unică și complexă în același timp pe care nu cred, că doar optica mea, scrisul meu o poate cuprinde în totalitate și doar aprecierea mea ar fi să-i contureze profilul de artist”.

(Rodica Iuncu)

În cadrul serviciului „Dialogăm și ne cunoaștem”, inițiat de ceva timp la Centrul Academic Internațional Eminescu, obiectivul este promovarea valorilor culturale naționale, a personalităților notorii ale neamului, dezvoltarea, dar și realizarea unor relații eficiente de comunicare între generații, în scopul creării unei continuități a valorilor.

Pentru aceasta invităm oameni iluștri, interesați, carismatici, care pot captiva atenția tinerilor prin modelul de viață și cariera strălucită.

De om depinde dacă mugurii talentului vor înflori și vor da rod. Căci talentul cere perseverență și avânt spre virtuți. Cel despre care și cu care vom vorbi pe parcurs are talent, dar și tenacitate de neegalat. Este vorba de o somitate a culturii muzicale românești, Artistul cu literă mare, Vasile Iovu.

Interlocutorii, participanți la acest interedit dialog, sunt studenții Centrului de Excelență în Educația Artistică (Catedra instrumente aerofone și instrumente populare) „Ștefan Neaga”, însoțiți de profesoara de limba engleză Veronica Cozma, de la Centrul de Excelență în Energetică și Electronică, împreună cu bibliotecara Oxana Anicov; elevii clasei de nai a profesorului Eugen Albu de la Școala de Arte „Alexei Stârcea”, reprezentanți ai clasei de nai a profesorului Ion Negură (discipolul maestrului), Adriana Babin, clasa a XI-a, și Cezar-Petru Bordeian, clasa a X-a, de la Liceul de Muzică „Ciprian Porumbescu”, Ștefan Negură, profesor la același liceu, un naist de forță, Victor Podgoreanu, un virtuos al naiului, discipolul domnului Vasile Iovu, părinții elevilor și utilizatori ai bibliotecii.

Moderatoarea întâlnirii, doamna Larisa Arseni prezintă oaspeții, participanții, vorbește despre motivul întâlnirii, apoi face o incursiune în biografia invitatului de onoare.

Vasile Iovu, al patrulea copil în familia de țărani Gavril și Maria Iovu, se naște la 24 iulie 1950 în satul Bardar, raionul Ialoveni (care până la ocupația sovietică a Basarabiei în 1940 se numea comuna Bardaru, județul Lăpușna, România).

De la mama deprinde dragostea pentru cântecul popular, fiind atras de sunetele muzicale, începe să cânte mai întâi la armonică.

După absolvirea școlii primare susține examenele de capacitate și este înmatriculat la Școala specială de muzică a Con-

servatorului din Chișinău, în clasa de flaut a profesorul Efim Tcaci, pe care o absolvă cu mare succes.

Apoi urmează Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”, clasa de flaut și dirijat orchestră. Îl cunoaște pe Dumitru Blajinu, care-l îndeamnă să se reprofileze, începând să cânte la nai, un instrument mai puțin cunoscut pe la noi, dar prezent și pe atunci în orchestrele de la Chișinău.

La sfârșitul anilor șaizeci, Dumitru Blajinu este invitat la Comitetul de Stat pentru Radiodifuziune și Televiziune să fondeze Orchestra „Folclor”, acesta angajându-l și pe Vasile Iovu să cânte în orchestră.

Din 1972 până în prezent este solist-instrumentist în Orchestra de muzică populară „Folclor”, care astăzi activează la Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici” din Chișinău și este dirijată de o altă personalitate a neamului, Artistul Poporului Petre Neamțu.

În 1971, întreprinde o călătorie la Vilnius, pentru a se întâlni cu Gheorghe Zamfir, cel mai mare naist al neamului, cunoscut pe atunci deja în toată lumea, care îi oferă câteva lecții de interpretare profesională la nai. Această întâlnire devine decisivă pentru adevărata carieră artistică a naistului Vasile Iovu, îndrumat și binecuvântat de Gh. Zamfir întru cucerirea înălțimilor muzicii românești. De atunci, ori de

câte ori Zamfir venea în URSS, Vasile Iovu mergea la el, se întâlnea cu acest mare maestru și învăța, tot învăța.

Astfel, Vasile Iovu devine primul naist profesionist din stânga Prutului și primul profesor în clasa de nai, fondată de el, la Academia de Muzică, este autorul primei „Metode de nai” destinate învățământului muzical mediu și universitar.

Astăzi are un vast repertoriu, profesând în mai multe genuri de artă, interpretând: muzică populară, simfonică, de cameră, ușoară...

Vasile Iovu a cucerit lumea întreagă, concertând pe toate continentele planetei: Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Elveția, Franța, Germania, India, Australia, Japonia, China și multe alte țări.

Viața lui Vasile Iovu a fost presărată și cu multe intemperii, ca și a altor artiști din perioada sovietică: cenzură, restricții pe plan profesional, dar și personal.

Naiul și muzica l-au transpus în alte dimensiuni astrale, acolo unde uiți de toate intemperiiile vieții. Totuși, e de menționat că acasă, meritele legendei naiului basarabean Vasile Iovu sunt apreciate cu titlul de Artist al Poporului, Profesor Universitar, Premiul Național și cea mai înaltă distincție de stat „Ordinul Republicii”.

La 15 ianuarie 2015, de Ziua Națională a Culturii și de ziua lui Mihai Eminescu,

artistului i-a fost înmănat Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Ofițer, conferit de Președintele României Klaus Iohannis.

Ideea inițială, care a generat această întâlnire, este frumoasă, în toată plinătatea acestui cuvânt, monografie-carte despre viața unui mare artist, cu un titlu pe potrivă *Păstorul solitar sau Naiul lui Vasile Iovu*. Cea care a trudit aproape trei ani la această carte este Rodica Iuncu, ziaristă, muzicolog și critic muzical. Lucrarea apare cu sprijinul financiar al Primăriei Chișinău și al Primăriei din comuna George Enescu, județul Botoșani (România), al cărei Cetățean de Onoare este naistul basarabean.

Este o carte frumoasă aspectual, dar și mesajul este foarte consistent, bogat în evenimente, scrisă într-un limbaj elevat de o ținută elegantă, cultivat și „foarte românesc”, ilustrată cu picturile doamnei Eleonora Romanescu și cu multe fotografii, fiecare reprezentând o mică istorie din viața artistului.

Am să citez un pasaj din această carte: „Dacă etosul este fizionomia sensibilității unei colectivități, iar muzica românească, așa cum remarca George Enescu, e una dintre cele mai bogate și mai expresive din ansamblul trăsăturilor care o formează, atunci unul dintre artiștii din ultimele decenii ale secolului trecut care va transmite cel mai limpede și mai fremătător semna-

lele acestei sensibilități, exprimând etosul românesc din stânga Prutului, va fi, negreșit, Vasile Iovu. El se va plasa într-un context în care culturile trăiesc o splendidă difuziune a valorilor și va fi primul maestru profesionist al naiului în spațiul dintre Prut și Nistru care va fixa o imagine a acestui instrument muzical dincolo de frontierele stricte ale tradiției locului. De aici două realizări în arta muzicală de la noi, care vor fi legate de numele lui Vasile Iovu: prin forța talentului său, el va reuși să sublimeze mostrele de muzică în stil popular și să le dea o circulație universală; în același timp, descoperind și adaptând...” (R. Iuncu).

Doamna Iuncu, ați scris și despre alți mari artiști din Moldova. De ce l-ați ales pe Vasile Iovu, v-a fascinat artistul sau omul, e vreo deosebire între ei?

– Artistul din scenă e totul. Omul este altfel și altul, spune autoarea monografiei. Mi-a plăcut dintotdeauna artistul, așa cum este el: fascinația, spectacolul, capriciile și originalitatea lui, inclusiv lucrurile trăsnite pe care le comite. Toate vin dintr-o ființă ce piftește de talent, de orgoliu, de neobișnuit, de emoția artistismului pe care vrea s-o împărtășească și nouă.

A fost o muncă enormă, cum ați reușit să-l convingeți pe dl Vasile Iovu, știu că artiștii vorbesc mai mult prin muzică, decât prin cuvânt, dar Dumneavoastră v-a reușit ceea

ce altor colegi de breaslă le-a fost imposibil până acum?

– N-a fost ușor, munca la carte a fost de durată, ne-am întâlnit de vreo cinci ori, dar am discutat ore în șir la telefon. Ideea acestei cărți o purtam de mult în suflet, îl urmăream în spectacole, la televizor și oriunde cânta Vasile Iovu, îmi făceam notițe, mă documentam, plus că am fost și colegi la Școala specială de Muzică, de aceea, atunci când am purces la scris, aveam nevoie doar de unele detalii.

Dumneaei mai spune că Vasile Iovu, fiind înzestrat cu o sensibilitate deosebită, având alese studii muzicale, și-a însușit o tehnică uimitoare, care îi permite să scoată în evidență întreaga gamă de sonorități ale acestui străvechi instrument. În 1973, bunăoară, deschide clasa de nai la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”, astfel creând o adevărată „academie a naiului” în care educă și crește o întreagă pleiadă de tineri interpreți, editează volumul *Metoda de nai*, un suport important pentru tinerii studioși. La începutul anilor nouăzeci, în acele vremuri de „independență”, încă foarte ambigue, fondează Ansamblul instrumental „Vasile Iovu”, cu care călătorește prin lume, evoluând în cele mai prestigioase săli de concert, destule argumente pentru a scrie o carte.

Monografia a fost mult apreciată și de critica literară. Lucia Țurcanu scrie într-un articol: „Nu trebuie trecută cu vederea nici scriitura acestei cărți, o scriitură empatică prin excelență. Rodica Iuncu se pare că trăiește afectiv viața eroului său și, în consecință, ne oferă un text viu, vibrant, care cucerește cititorul din primele pagini”.

Dar de unde vine naiul? i-am întrebat pe elevi. Opinii sunt mai multe, dar o găsim și pe cea corectă: Naiul este un instrument care s-a „născut” acum 6000 de ani. Conform mitologiei, fluierul trebuie să fi fost creat din întâmplare, datorită vântului, care trecând prin bețișoare de bambus,

producea sunete plăcute la deschiderea de la celălalt capăt. Deși mitologia greacă îl asociază cu zeul Pan, putem găsi instrumente asemănătoare naiului în creația folclorică a unor țări ca Japonia, Peru, Columbia, Grecia și România.

Domnule Vasile Iovu, răsfoind această frumoasă și originală cronică a vieții și creației Dvs., aflăm detalii necunoscute despre copilul, părintele, soțul și artistul Vasile Iovu. Detalii pe care Dumneavoastră ca om, le-ați ținut ascunse până în ziua în care Rodica Iuncu v-a telefonat și v-a zis, gata, e timpul să înceapă a-și așterne gândurile și ideile pe hârtie.

Aici protagonistul întâlnirii noastre de suflet, domnul Iovu își amintește: „Rodica a scris cândva un eseu foarte important despre mine. După asta i-am spus, printre altele, că a fost cel mai frumos lucru pe care l-a făcut cineva pentru mine și că nu pot să permit nimănui, în afară de ea, să scrie cartea vieții mele. Rodica Iuncu nu este doar jurnalist, ci și muzicolog. A fost o muncă foarte grea: ne-am întâlnit de multe ori și am vorbit la telefon ore întregi despre ceea ce urma să apară în carte. La un moment dat chiar mă săturasem, căci e plictisitor, iar eu de felul meu sunt mai lăsător”.

Această carte a apărut datorită ei, datorită faptului că a fost insistentă și meticuloasă, a mărturisit artistul, și le mai spune tinerilor artiști în devenire și despre prietenia care-l leagă de Gheorghe Zamfir și care durează de mai bine de patru decenii: „Pentru mine, întâlnirea noastră a fost ca o școală, iar din fiecare lecție am prins secrete și mi-am îmbogățit cunoștințele despre nai. Ultima dată ne-am văzut acum un an, dar discutăm adesea la telefon. Am de gând să-l invit în acest an la un eveniment – e vorba de un proiect, un vis deal meu mai vechi – să cântăm împreună într-un spectacol”, ne spune Vasile Iovu. (Sala aplaudă)

Maestrul Gheorghe Zamfir la rândul său îl apreciază mult pe Vasile Iovu: „Dragostea, afecțiunea mea pentru Vasile Iovu nu poate fi descrisă în cuvinte. El a demonstrat că e un om fidel, cu o coloană vertebrală dreaptă, cu niște principii de viață extraordinar de frumoase și este din punct de vedere al caracterului, al sensibilității sufletului său un om desăvârșit. L-am apreciat și-l apreciez ca pe un mare profesionist. La ora actuală, cred că este unul dintre cei mai mari naiști de pe planetă, care exprimă patima și pasiunea pentru muzică și naiul românesc”, constată, într-un eseu, regele naiului, Gheorghe Zamfir.

Intrând în discuție, tinerii i-au adresat maestrului mai multe întrebări:

Cât de mult îl poate influența copilăria, mediul în care crește, pe un om în formarea lui ca personalitate?

Foarte mult, aici se formează și cei șapte ani de acasă. Se spune că strămoșii noștri erau atât de muzicali încât își cântau și legile, deci, suntem un popor muzical prin etnogeneză, muzica făcând parte din matricea noastră, cum credeți? Pământul nostru mustește de talente.

Îi putem educa omului capacități muzicale, sau ele sunt native?

Omul se naște cu aptitudini muzicale, iar prin muncă ele se dezvoltă.

Ce este naiul?

Naiul este un instrument frumos la care cântă și Dumnezeu.

De unde vine naiul sau este un instrument național?

Românii l-au avut din cele mai vechi timpuri.

Este greu să-l studiezi?

Muzica în general este un tărâm greu, dar talentul și munca te ajută.

Cu ce putem asemui sunetul unui nai, dacă ne referim la natura înconjurătoare?

Sunetul naiului este unul divin, el poate imita toate sunetele din natură creând o adevărată simfonie.

Ce sentimente trăiți, când interpretați Doina, dar renumita Ciocârlie?

Sentimentele sunt unice, pentru că ele reflectă toată larghețea acestui plai, dar și a sufletului dornic de libertate.

Cum credeți, ce trebuie să facă un interpret-instrumentist pentru a atinge cele mai înalte culmi ale măiestriei?

Să muncească cât îi stă în puteri și peste ele. Muzica este multă exersare, chiar până la sânge.

Acestea fiind spuse, toți așteptau să audă sunetul naiului, aici, în Sala Eminescu, unde spiritele deja erau încinse. Primii, care au ținut să-i demonstreze maestrului că munca lui nu a fost zadarnică și că a dat roade, au fost elevii. Ion Raru, Cristian Plăcintă, Mona Ines, Călin Malancea, Victor

Munteanu, Mihai Pruteanu de la Școala de Arte „A. Stârcea” care, împreună cu profesorul lor Eugen Albu, au interpretat frumoasa și vechea romanță *Ciobănaș cu trei sute de oi*. Cu un fragment din *Suita lui Arvinte* ne-au delectat elevii Adriana Babin și Cezar-Petru Bordeian de la Liceul „Ciprian Porumbescu”. Ne-a pus suflutele să vibreze la unison virtuosul naist Ștefan Negură, interpretând în premieră o creație de Anatol Chiriac, cu un titlu divin *Lacrimile Fecioarei Maria*. Timbrul cald și moale al naiului ne-a sensibilizat până la lacrimi. Adevărata explozie emoțională s-a produs când a început să cânte maestrul Vasile Iovu. A cântat *Doina*, apoi melodia *Păstorul singuratic*, iar *Suita de melodii populare* a interpretat-o în duet cu discipolul și finul său de cununie Igor Podgoreanu, încă un vlăstar al maes-

trului, un virtuos naist. La vestita *Ciocârlie* s-au alăturat toți naiștii prezenți în sală. Dacă închideai ochii, te trezeai într-o poieniță, în mijlocul codrului, cântând la unison cu toate păsările pădurii. O ambianță feerică de triluri, sunete și melodii bine armonizate.

„Primăvară-n suflet ai,
Harul își cunoaște mersul
– Când interpretezi la nai,
Înflorește universul”

Un adevărat dialog între generații. O lecție de muzică, de viață și de echilibru sufletesc. Satisfacție totală. Multe aplauze, autografe, poze pentru amintiri. Putem fi liniștiți la acest capitol. Avem ce arăta lumii. Ce nu pot face politicienii, va face muzica și tradițiile noastre milenare.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ PATRIMONIUL ISTORICO-CULTURAL AL FRAȚILOR CHIRIL ȘI METODIU

Angela OLĂRESCU,
director, Filiala „Hristo Botev”

Sfinții Chiril și Metodie sunt printre cele mai importante figuri istorice din lumea civilizației, sunt promotorii spirituali și culturali, fondatorii alfabetelor glagolitic și chirilic, punând astfel baza alfabetului slavon, sunt autori ai multor lucrări filosofice, valoarea cărora e greu de reevaluat până și în zilele noastre. Astăzi, cultul lor a rămas viu în special în rândul popoarelor cu origini slave care le aduc cinstirea și omagiul cuvenite. Memoria recunoscătoare a descendenților păstrează fiecare trăsătură din viața acestor personalități. În mod special îi venerază pe acești sfinți în Bulgaria, unde Ziua Scrisului și Culturii Slave este declarată sărbătoare națională. Bulgarii sunt mândri de asemenea onorabilități pentru repre-

zentanții umanității poporului lor, rădăcinile adânci ale cărora se trag din trecutul istoric grec și bulgar. Această sărbătoare în Bulgaria este celebrată prin procesiuni festive cu depuneri de coroane de flori la monumentul Sfinților Chiril și Metodie, se desfășoară numeroase manifestări culturale, precum: simpozioane, conferințe științifice, mese rotunde, discuții / dezbateri, spectacole etc., ca semn de respect în memoria sfinților.

În fiecare an, la 24 mai, de Ziua Scrisului și Culturii Slave, sărbătoare dedicată educației și culturii bulgare și literaturii slave, Biblioteca „Hristo Botev”, în parteneriat cu Societatea Științifică a Bulgaristilor din RM și Societatea Bulgară „Възраждане”, organizează și desfășoară activități de amploa-